

# 19. AZ ELNÖKI DEKRÉTUMOK TÖRVÉNYERŐRE EMELÉSÉRŐL SZÓLÓ 1946. ÉVI 57. SZÁMÚ ALKOTMÁNYTÖRVÉNY

Prága 1946. március 28.\*

A Csehszlovák Köztársaság Ideiglenes Nemzetgyűlése a következő alkotmánytörvényt hozta:

## I. §

- (1) Az Ideiglenes Nemzetgyűlés a törvényhozói hatalom ideiglenes gyakorlását szabályozó, a Csehszlovák Hivatalos Közlöny 2. számában megjelent (1945/20 tc.) 1940. október 15-i 2. számú alkotmánydekrétum 2 §-a alapján kiadott köztársasági elnöki alkotmánydekrétumokat és dekrétumokat elfogadja és – azon esetekben, amikor az még nem történt meg – törvényerőre emeli, beleértve az említett alkotmánytörvényt is.
  - (2) A köztársasági elnök minden dekrétumát kezdettől fogva törvénynek, az alkotmánydekrétumot pedig alkotmánytörvénynek kell tekinteni.
- Az előző szakaszokban említett jogszabályok területi és időbeli érvényessége változatlan marad.

## II. §

Ez által életbe lép és megváltozik a jogrend megújítását szabályozó, 1944. augusztus 3-ai 11. számú köztársasági elnöki alkotmánydekrétum (Csehszlovák Hivatalos Közlöny) 5. §-ának 1. és 2. szakasza, mégpedig az 1946. december 19-ei 12. számú törvénynek megfelelően, amely törvény a jogrend megújítására vonatkozó jogszabályokat emeli érvényre, egészíti ki és változtatja meg.

## III. §

- (1) Az első §-ban megjelölt köztársasági elnök alkotmánydekrétumokat és dekrétumokat 18 hónapon belül a Csehszlovák Köztársaság Törvény- és rendelettárában kell megjelentetni, amennyiben a Törvénytárban még nem adták közre őket.
- (2) Ez a törvény kihirdetésének napján lép hatályba, végrehajtja valamennyi miniszter.

Dr. Beneš s.k.

Fierlinger s. k.

Gottwald s.k., Dr. Stránský s. k., Široký s.k., Dr. Šrámek s. k., Masaryk s.k., Svoboda tábornok s. k., Dr. Ripka s. k., Nosek, s. k., Dr. Šrobár s. k., Dr. Nejedlý, s. k., Dr. Drtina s. k., Kopecský s. k., Laušman s.k, Ľ uriš s. k., Dr. Pietor s. k., Hasal tábornok s. k., Hála s. k., Dr. Šoltész s. k., Dr. Procházka s. k., Majer s. k., Dr. Clementis s. k., Ferjeněk tábornok s. k., Lichner s. k.

---

\* A magyar fordításhoz használt cseh nyelvű eredeti irat forrása: Sbírka zákonů a nařízení Ěeskoslovenské republiky 1946. 28. 283. A londoni és a csehszlovák területen kiadott 1945. évi köztársasági elnöki dekrétumok utólagos megerősítéséről, kodifikációjára a cseh és szlovák szakirodalom a „ratihabició” kifejezést használja. Az 1945. október 28-án, az első Csehszlovák Köztársaság 1918. évi kikiáltásának napján összehívott Ideiglenes Nemzetgyűlésben hosszas viták alakultak ki a törvényről. Ezek részben a londoni dekrétumok érvényességéről, részben pedig a cseh országrészekben hatályos dekrétumok országos hatályúvá tételéről, továbbá a az 1940. évi 2. és az 1944. évi 11, valamint az 1945. évi 5. számú alkotmánydekrétumok lehetséges jogkövetkezményeiről szóltak. A törvény a dekrétumok eredeti idő- és területi hatályát erősítette meg. Az 1946. évi 57. számú alkotmánytörvényt a későbbi csehszlovák alkotmányos jogszabályok megerősítették. Az 1993. évi cseh és szlovák alkotmány (1993. január 1-jei hatállyal) szintén megerősítette az 1946. évi jogszabályt, de ez a szabályozás már nem tekintti többé alkotmánytörvénynek, hanem a csehországi és szlovákiai jogrend részét alkotó egyszerű törvénynek. (JECH-KAPLAN:2002. 950–951. PAVLÍĚEK:2004, 355–358, 394–401; BEĚA:2002, 97–107.

**20.**  
**A NÉMETEK, A MAGYAROK, AZ ÁRULÓK ÉS SEGÍTŐIK**  
**MUNKÁLTATÓI (TANULMÁNYI) JOGVISZONYÁRÓL SZÓLÓ**  
**1946. ÉVI 83. SZÁMÚ TÖRVÉNY**  
**Prága, 1946. április 11.\***

A Csehszlovák Köztársaság Ideiglenes Nemzetgyűlése a következő törvényt hozta:

**1. §**

- (1) Azon személyek munka- (tanulmányi) jogviszonya, akik a köztársasági elnök által 1945. augusztus 2-án a német és a magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának rendezéséről kiadott 33. számú alkotmánydekrétuma értelmében elveszítették csehszlovák állampolgárságukat, megszűnik azon a napon, amelyen ez a törvény hatályba lép, amennyiben ez a törvény nem intézkedik másként.
- (2) Az e törvény hatályba lépésének napjától számított három hónap elteltével megszűnik – amennyiben a 3. vagy a 4. § értelmében nem szűnt meg előbb – a munka- (tanulmányi) jogviszonya:
- a) az 1945. évi 33. számú alkotmánydekrétum 1. §-ának 3. bekezdésében feltüntetett személyeknek, amennyiben eddig a napig nem mutatják fel a helyileg illetékes járási munkavédelmi hivatalnak a csehszlovák állampolgárságukat igazoló bizonylatot, amelyet az alkotmánydekrétum hatályossága alapján adtak ki, vagy pedig nem igazolják, hogy kérvényt nyújtottak be a bizonylat kiadásáért, és hogy ezt eddig önhibájukon kívül nem ismerték el jogerősen,
  - b) az ugyanazon alkotmánydekrétum 1. §-ának 4. bekezdésében feltüntetett személyeknek, amennyiben eddig a napig a helyileg illetékes járási munkavédelmi hivatalnak nem mutatnak fel a nemzeti megbízhatóságukról szóló bizonylatot, amelyet a járási nemzeti bizottság (a járási közigazgatási bizottság) adott ki, és a belügyminisztérium jóváhagyott, vagy pedig nem igazolják, hogy kérvényt nyújtottak be e bizonylat kiadásáért, és hogy a kérvényüket eddig önhibájukon kívül nem intézték el jogerősen.
  - c) az ugyanazon alkotmánydekrétum 2. §-ának 1. bekezdésében feltüntetett személyeknek, amennyiben eddig a napig a helyi szempontból illetékes járási munkavédelmi hivatalnak nem mutatják fel a helyileg illetékes járási nemzeti bizottság (járási közigazgatási bizottság vagy a külképviseleti hivatal) bizonylatát,
  - d) azoknak a személyeknek, akiket ugyanazon alkotmánydekrétum 4. §-ának 2. bekezdése érint, amennyiben eddig a napig a helyileg illetékes járási munkavédelmi hivatalnál nem igazolják, hogy kérvényt nyújtottak be a csehszlovák állampolgárság visszaadásáért, és eddig a kérvényt önhibájukon kívül nem intézték el jogerősen.
- (3) A 2. bekezdés c) és d) pontja alatt feltüntetett és az 1945. évi 33. számú alkotmánydekrétum 2. §-ának 3. bekezdése által érintett személyek munka- (tanulmányi) jogviszonya megszűnik azon a napon, amelyen jogerős döntés születik arról, hogy nem tarthatják meg, vagy nem kapják vissza csehszlovák állampolgárságukat.

---

\* A fordításhoz használt eredeti cseh szöveg forrása: Sbírka zákonů a nařízení, republiky Československé 1946. 10. 835–836. Ez a 1946. évi törvény törvényerőre emelte és megerősítette az 1945. évi 71. számú köztársasági elnöki dekrétum joghatályát. A törvény alapján – a reszlovakizációs kérelem benyújtása és elfogadása nélkül – szlovákiai magyar állami és közalkalmazottak, közép- és főiskolások, egyetemisták számára gyakorlatilag lehetetlenné vált a munka- és tanulmányi jogviszony fenntartása. A vonatkozó dekrétum és törvény évekkel, évtizedekkel később is éreztette hatását a szlovákiai magyar társadalom foglalkozási és képzési szerkezetében. JANICS:1989. (3. kiad.) 140–145.

(4) E törvény hatályba lépésének napján ugyancsak megszűnik – amennyiben nem szűnt meg korábban – az olyan német és magyar nemzetiségű német és magyar állampolgárok munka- (tanulmányi) jogviszonya, akikre az 1945. évi 33. számú alkotmánydekrétum nem vonatkozik.

## 2. §

Azok a személyek, akik munka- (tanulmányi) jogviszonya az 1. § értelmében megszűnt, kötelesek folytatni a munkát eddig tevékenységi helyükön, amennyiben erre közérdekből szükség van, a köztársasági elnök által 1945. szeptember 19-én a csehszlovák állampolgárságukat elveszített személyek munkakötelezettségéről kiadott 71. számú dekrétumban a munkára beosztott személyek számára megszabott feltételek alapján. Arról, hogy a munka folytatása közérdek-e, az a járási munkavédelmi hivatal dönt, amelynek körzetében az érintett üzem megtalálható, miután erről meghallgatta a munkaadót, az érintett üzem üzemi képviselőjét, az illetékes érdekvédelmi szervezeteket és az egységes szakszervezeti mozgalom illetékes szervét.

## 3. §

Amennyiben az 1. §-ban feltüntetett személyek munka- (tanulmányi) jogviszonya ténylegesen már bármilyen módon megszűnt e törvény hatályba lépése előtt, akkor jogilag is megszűntnek tekintendő azon a napon, amikor erre sor került.

## 4. §

- (1) Megszűnik azon személyek munka- (tanulmányi) jogviszonya, akiket bűncselekmények elkövetése miatt bűnösnek mondtak ki a köztársasági elnök által 1945. június 19-én a náci bűnösök, az áruelők és segítők megbüntetéséről, valamint a rendkívüli népbíróságokról kiadott 16. számú dekrétum értelmében, mégpedig az ellenük hozott jogerős ítélet kimondásának napján, s amennyiben már korábban letartóztatták őket, vagy vizsgálati fogságban voltak, akkor e fogság kezdetének napján. Ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra a személyekre, akiknek megbüntetésétől az 1945. évi 16. számú dekrétum 16. §-ának 2. bekezdése értelmében a bíróság eltekintett.
- (2) Ha az 1. bekezdés első mondatában feltüntetett személyek munka- (tanulmányi) jogviszonya bármilyen oknál fogva már korábban megszűnt, akkor jogilag is megszűntnek tekintendők azon a napon, amelyen erre sor került.

## 5. §

Az az alkalmazott, akinek munka- (tanulmányi) jogviszonya az előző rendelkezések alapján megszűnt, nem tarthat igényt azokra a szolgáltatásokra, amelyek egyébként a törvény vagy szerződése alapján a munka- (tanulmányi) jogviszony idő előtti befejezése esetén megilletnék.

## 6. §

Ez a törvény a magánjogi szerződéssel létrehozott munka- (tanulmányi) jogviszonyra vonatkozik. Nem érvényes a közalkalmazottak munkaviszonyára, tekintet nélkül a szolgálati viszony jellegére.

## 7. §

Ez a törvény kihirdetésének napján lép hatályba, és a cseh, valamint a morvaországi és a sziléziai tartományokban érvényes; végrehajtása a munkavédelmi és szociális miniszter feladata, más érintett miniszterekkel megállapodva.

Dr. Beneš s. k.

Fierlinger s. k.  
Dr. Šoltész s. k.

**21.**  
**A CSEHEK ÉS SZLOVÁK SZABADSÁGÁNAK**  
**HELYREÁLLÍTÁSÁT CÉLZÓ CSELEKMÉNYEK**  
**JOGSZERŰSÉGÉRŐL SZÓLÓ 1946. ÉVI 115. SZÁMÚ TÖRVÉNY**  
**Prága 1946. május 8.\***

A Csehszlovák Köztársaság Ideiglenes Nemzetgyűlése a következő törvényt hozta:

**1. §**

Mindazon cselekmények, amelyeket 1938. szeptember 30. és 1945. október 28. között a céllal követtek el, hogy hozzájáruljanak a csehek és szlovákok szabadságának helyreállításáért folytatott harchoz vagy hogy igazságos elégtételt adjanak a megszállók vagy segítők által elkövetett tettekért, nem számítanak jogtalannak, abban az esetben sem, ha az érvényes jogszabályok szerint egyébként büntetendők volnának.

**2. §**

- (1) Amennyiben valakit már ilyen bűncselekményért elítéltek, esetében a büntető eljárás újraindítását szabályozó jogszabály szerint kell eljárni.
- (2) Az a bíróság az illetékes, amely első fokon eljár, amennyiben ilyen nincs, akkor az a bíróság az illetékes, amelynek az első fokon kellett volna eljárnia abban az esetben, ha az 1. § értelmében a cselekmény jogszerűtlenségét nem zárta volna ki.
- (3) Amennyiben az 1. §-ban feltüntetett cselekménnyel, amelyért a vádlottat ugyanazon bíróság már elítélte, más összefüggő cselekmény is felmerül, a bíróság ezért a cselekményért új büntetést szabhat ki ítéletében, amelyben azonban figyelembe kell venni a korábban elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatos ítéletet.

**3. §**

Ez a törvény kihirdetésének napján lép hatályba, végrehajtása az igazságügy-miniszter és a honvédelmi miniszter feladata.

Beneš s. k.

Fierlinger s. k.

Dr. Drtina s. k.

Svoboda tábornok s. k.

---

\* A fordításhoz használt eredeti cseh szöveg forrása: Sbířka zákonů a nařizení republiky Èeskoslovenské 1946. 49. 922. Az üldözöttesek, internálások, kegyetlenségek által érintett csehszlovákiai német kisebbség állásfoglalásaiban, a német jogtörténeti szakirodalomban, a jogfosztó intézkedéseket erkölcsi alapon bíráló cseh szerzők írásaiban és a beneši dekrétumokkal kapcsolatosan az 1990-es években, illetve Csehország és Szlovákia európai uniós tagfelvétele kapcsán kirobbant politikai, jogi vitákban ezt a jogszabályt, s ennek érvényességét érte a legtöbb bírálat. Az 1945–1949. közötti évek – egyes számítások szerint – akár százezres nagyságrendű szudétánémet áldozata között bizonyíthatóan 18 889 fő esett áldozatul a szülőföldről való elűldözöttesnek. Ezen kívül 5 506 olyan dokumentált halálesetről lehet tudni, amikor az elkövetők célja a csehszlovákiai németek elűzése, megsemmisítése volt. Az internálótáborokban 6 615 német személy halt meg, az öngyilkosságot elkövetett szudétánémetek száma pedig 3 411 fő. Ezen kívül 89 773 személyt eltűntnek nyilvánítottak, közel huszonegyezer ember halálának oka ismeretlen. Semmilyen adat sem áll rendelkezésre 166 ezer német nemzetiségű személy esetében. Mindezek a veszteségek a katonai veszteségeken kívül a civil lakosságra vonatkoznak. KUÈERA:1997, 152. A törvény legátfogóbb bírálatát ld. BLUMENWITZ:2002, SLAPNICKA:1997. Cseh részről: MANDLER:2002, DOLEŽAL:2002, CHURAŌ:2001. Szlovák részről MLYNÁRIK:2000. Vö. ÈERNÝ-KØEN-KURAL-OTÁHAL:1990. Vö. PAVLÍÈEK:2002, 260–283.

**22.**  
**A MAGYAR NEMZETISÉGŰ SZEMÉLYEK**  
**ÁLLAMPOLGÁRSÁGÁRÓL SZÓLÓ**  
**1948. ÉVI 245. SZÁMÚ TÖRVÉNY**

**Prága, október 25.\***

A Csehszlovák Köztársaság Nemzetgyűlése az alábbi törvényt hozta:

**1. §**

- (1) Azok a magyar nemzetiségű személyek, akik 1938. november elsején csehszlovák állampolgárok voltak, akik lakóhelye a Csehszlovák Köztársaság területén van, és akik nem külföldi állampolgárok, minden további kérelem nélkül megszerzik a csehszlovák állampolgárságot azon a napon, amelyen ez a törvény hatályba lép, amennyiben az e naptól számított 90 napon belül hűségfogadalmat tesznek a Csehszlovák Köztársaságnak (a 2. § 2. bekezdése.)
- (2) A férjjel, esetleg az apával vagy az anyával együtt megszerzik a csehszlovák állampolgárságot az el nem vált feleség és a kiskorú gyermekek, amennyiben nem szerezték meg az 1. bekezdés értelmében, és amennyiben lakóhelyük a Csehszlovák Köztársaság területén van.
- (3) Az 1. és a 2. bekezdés rendelkezései nem vonatkoznak azokra a személyekre, akik súlyosan vétettek a Csehszlovák Köztársaság vagy népi demokratikus rendszere ellen. A Belügyminisztérium az e törvény hatályba lépésétől számított 30 napon belül összeállítja az ilyen személyek névjegyzékét, és azt átadja az illetékes járási nemzeti bizottságoknak. Ezenkívül az 1. és a 2. bekezdés rendelkezései nem vonatkoznak a Csehszlovákia és Magyarország között 1946. február 27-én, 145. szám alatt közzétett lakosságcsere-egyezményben cserére kijelölt személyekre.

**2. §**

- (1) A csehszlovák állampolgárság e törvény értelmében történő megszerzésének engedélyezése a járási nemzeti bizottságot illeti meg.
- (2) A Csehszlovák Köztársaság iránti hűségfogadalom letételére az általános jogszabályok vonatkoznak.

**3. §**

Ez a törvény kihirdetésének napján lép hatályba; végrehajtásáért a belügyminiszter felel.

Gottwald, s.k.

Zápotocký, s. k. és mások

---

\* A fordításhoz használt eredeti cseh szöveg forrása: Sbíрка zákonů a nařizení, republiky Československé 1948. 93. 449. A csehszlovákiai magyarok állampolgárságának ügyét rendező jogszabályok közül ez a törvény a legfontosabb. A reszlovakizáció 1946-47. évi és 1948-1949. évi két szakaszában a korabeli szlovák statisztikai kimutatások tanúsága szerint összesen 362 679 szlovákiai magyar személy reszlovakizációs kérelmét bírálták el kedvezően. Az ő esetükben az állampolgárság kérdése elvben a reszlovakizációval automatikusan megoldódott. Ugyanakkor a korábbi, még magyar nemzetiségű és állampolgárságú, illetve csehszlovák állampolgárság nélküli állapotukban elveszített munkaviszonyukat, szociális juttatásaikat, s egyéb állampolgári jogaikat ők sem nyerték vissza automatikusan. Ezért is volt szükséges olyan egységes jogszabály kidolgozására, amely a korabeli szlovák politika asszimilációs szándékait felülírva az állampolgársági jogegyenlőség alapján ítéli meg a magyar nemzetiségű csehszlovákiai személyeket. ŠUTAJ:1993, 92-96, 136-137. 140-144, ŠUTAJ-MOSNÝ-OLEJNÍK:2002, 82-88. ŠUTAJ:2002, 35-55.